

„Изборът на Белоногата”

(Съчинение разсъждение)

„Изборът на Белоногата” е едно от тези български стихотворения, които са създадени през времето на българското възраждане, за да повдигнат духа на хората и да им докажат, че си струва да бъде съхранено българското. В това произведение е утвърдено значението на жената в обществото не само като вярна съпруга и истинска българка, но и като основна фигура в процеса на продължаване на живота на българския род. Жената е видяна като необикновено силно същество, което по сила на духа превъзхожда дори и мъжа, но без него не може, защото любовта към любимия ѝ дава непобедима сила на волята, а именно силна воля е нужна за съхранението на най-скъпото – моралните ценности. Но стихотворението няма толкова за цел да покаже важността на жената, а целта на творбата е да допринесе за утвърждаването и оценяването на българското национално самосъзнание. Макар и да е подлагано на непрестанни нападки и изкушения, то трябва да оцелее, за да се запази единността на народа.

Авторът високо цени българската нравственост и националния дух, които крепят българската нация. Той знае, че за да се утвърди една идея в съзнанието на хората и да стане важна част от ценностната им система, тя трябва да бъде подложена на тежко изпитание и чрез справянето с препятствието да покаже изключителната си важност. Авторът представя това изпитание като описва сблъсъка между хубавата селянка Гергана и турския везир. В тази схватка момата е залъгвана от изкушителя и е подложено на изпитание българското ѝ самосъзнание. Тя трябва да устои на думите на везира и да докаже неразривността на народните ценности, като любов към родината и любимия човек, които поддържат единността на народа и пазят свещените идеали непокътнати от насилниците и неустоимите изкушения. Творецът изправя силата на вярата срещу силата на изкушението. Ако влечението към облагите бъде преодоляно, тогава това, което българите защитават и тачат под названието народност, си струва да бъде съхранено.

Народната самобитност трябва да се опази, защото тя крепи единността и дава сила на хората да продължат да се борят за свободата си. И те искат да бъдат свободни, но свободни само в своята родина, а не на друго място. Защото България е единственото място, където един българин може да се чувства пълноценен и истински щастлив.

Защото родината живее във всяко едно от своите чада със красивите образи на дома, в който човек се е родил; небето, под което денем се е пекъл, а нощем е броил звезди; реката, в която лете се е къпал, а зиме пързал с шейна; полето, на което е събирал реколтата и намерил първата любов; хорото, на което се е държал ръка за ръка с най-добрите приятели; огнището и трапезата, пред които се е събирал с баща и майка, за да сподели най-съкровени си желаня; малката църква, в която всяка неделя е ходил да запали свещичка пред иконата на Исус Христос. Този малък свят, в който за всяко нещо си има време и точно определено място е всичко, от което българинът се нуждае. В това спокойно кътче, в което всеки е доволен и би живял вечно, изкушенията не могат да намерят място. Никой не би могъл да подмами истинския родолюбец да напусне татковината си, защото другаде не би се чувствал толкова свободен и толкова щастлив.

В чуждата страна макар и да има повече полета или повече реки, повече цветя или повече гори, по-големи къщи с повече прозорци – те не са същите. Една е бистра Марица, която напоява селските градини на Рила планина, и в която лятно време се къпят селските деца; друг е Босфора, в чиито мръсни води плават прашни и грозни кораби, които замърсяват въздуха. Едно е пролетното кокиче, което със появата си на малкото поле радва селските деца със новината за настъпването на цветната пролет; друго е дивият бурен растящ във всяка градина в Стамбул. Достатъчно е човек да гледа слънцето през един прозорец, а не през стотици, защото когато има един избор, тогава той истински оценява това, което му се дава. А колкото повече неща получават хората, толкова повече се губи способността им да определят кое е важно за тях и кое не е. Материалните облаци унищожават духовните ценности и превръщат човека в същество, чиито чувства са заличени от предметното имущество.

Гергана не иска да се превърне в такъв човек, защото за нея това което има е достатъчно и това е нейния рай. Тя няма нужда да желае друго, защото е доволна от своето и го цени повече от всичко друго на света. Нейните роднини, родината, традициите, вярата, и най-вече любимия човек са всичко, което момата притежава и живее доволно и щастливо с тях. Но винаги когато човек е щастлив, съдбата прави всичко възможно, за да провали радостта и да накара страданието да превземе сърцето му. Тази метафизична сила се намесва и в живота на Гергана, като я среща, в най-щастливия за нея ден, с нещастieto – турския везир. Но дори когато среща изкусителя, който и предлага много повече от това, което тя има – девойката е непоколебима в решението си и не предава ценностите си.

Везирът залъгва момата със сладки приказки:

„Ти не си за туй родена,

най си родена, дарена

бяла ханъма да бъдеш,

все по чардаци да ходиш...”

Но Гергана не желае да бъде господарка, защото тя е свикнала да бъде „на мила майка отмяна” и „на стар бащица на помощ” да ходи когато потрябва. Тя не иска да замине, защото не може да остави майка си и баща си сами – свикнала е да се грижи за тях. Но и тук везирът успява да я обори като и предлага: „не щеш ли и тях да земем”. Младата девица успява да се изплъзне от натиска на везира като представя като свой довод родината си:

„мили ми, аго ливади,

свидна ми мала градинка!”

И тук турчинът успява да я обърка със самодоволното изказване:

„ливади искай от мене,

все по ливади да ходиш,

каквито искаш градини

и цветя вътре всякакви...”

Това стъписващо предложение не успява и за миг да разколебае малкото момиче, а дори и дава сила да се бори още повече и да намира все по – добри аргументи срещу думите на господаря. Тя му изрежда многобройните цветя и храстчета, които в родината ѝ растат на всяко поле и във всяка градинка, но изкусителя отново дава своите контра тези, с които иска да я склони да приеме неговата воля. Той знае, че насила няма да успее да я сломи и затова се опитва да е по – добър с нея. Не я заставя да отиде с него, а и казва:

„склони ти сама да дойдеш;

на Стамбул да тя заведе.”

С това до някъде мило държание той се опитва да я залъже, но българката е прекалено умна и вярна на родината си и дава един от най – силните си доводи да остане в България:

„Стамбул е, аго, за мене

тука, дето съм родена,”

Везира разбира, че силата на вярата на това момиче е доста силна, но според своите виждания я възприема като незнаеща и неука девойка, която само ако познае силата на материализма – ще желае да се свърже с господаря си. Затова той и разкрива мнението си:

„младо, безумно момиче,

ти още нищо не знаеш!”

Така той се опитва да и втълпи своите виждания и да я накара да прояви любопитство за познание, но девойката е непоколебима. И по най – добър начин успява да го обори – като не отрича думите му, а ги подкрепя:

„но аз съм проста селянка,

...стига ми това, що имам.”

С тези свои думи младото момиче прекратява спора им на базата на вярвания и традиции. И за да убеди везира в това, че няма смисъл той да я моли да тръгва с него, тя пренася спора в друго пространство – духовното. Със своите прости думи тя поставя везира в положение, в което той вече не е властващ, а в положение, в което всички са равни:

„аго не знаеш, да знаеш:

аз съм клела, заклела

и клетвата ми върна е.

Първо ми либе Никола

първо венчило той ще е...”

Но турчинът не смята, че може да бъде приравняван с другите хора, най – малкото с един селски ерген. Затова отвърща сърдито на Гергана:

„Колко си проста, безумна!

Та що е твоят любовник

пред мене и пред властта ми?”

Когато вече спорят на базата на неща, които момата разбира по – добре от господаря, тя го превръща от непобедим притежател – в слаб духовен борец. Но дори и да не може да си помогне с власт в това положение, турчинът се оповава на мощта си:

„волиш него, та него –

отвърна везир сърдито, -

НО СВОЯ ВОЛЯ ТИ НЯМАШ,

мойта е воля над тебе;”

В такъв момент обаче това е безсмислено, защото дори да притежава Гергана, турчинът не може да притежава нейната воля и нейната любов. И тя със гордост му го казва:

„На живот ми си господар,

но на волята не ми си;

без воля стопан ставаш ти

на мъртво сърце студено...”

Тези силни думи са достатъчни да разколебаят дори и най – злобния палач. Същото става и със везира, който е потресен от думите на младото момиче. „Смая се везир с Гергана” и „пусна момата свободна”, защото сам той осъзнава, че няма смисъл да има нещо, когато всъщност не го притежава истински. Но както тя, така и той защитава своята истина и макар да е бил готов да ѝ даде всичко най – ценно според неговите виждания, това не е помогнало да сломи волята на Гергана. На всичко, което той ѝ предлага тя противопоставя своите две единствени причини, заради които живее не само в България, а и по принцип – родината и любимия.

За да се сдобие със всичките облаги, които може да си представи, Гергана трябва само да се откаже от тези две ценности. Но това е най – ценното за нея и това е причината тя да съществува и затова не иска да се откаже от тях. Ако избере парите и материализма пред вярата и любовта, това ще означава, че не е имало смисъл да съхранява и да почита народността си, което би означавало, че животът ѝ е бил безсмислен. Момата обаче не би се и замислила пред този избор, защото традициите и националното самосъзнание живеят толкова дълбоко в сърцето на всеки българин, че човекът не бил пълноценен ако им изневери. Като не се отказва от тях, Гергана доказва, че силата на волята за запазване на българското, в момент, в който то е поставено пред изпитание, е това, което крепи и ще крепи България завинаги.